

Sygn. akt V KK 118/18

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 26 marca 2019 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jerzy Grubba (przewodniczący)

SSN Zbigniew Puskarski (sprawozdawca)

SSN Andrzej Ryński

przy udziale prokuratora Prokuratury Krajowej Małgorzaty Kozłowskiej,
w sprawie **M. W.**

co do którego umorzono postępowanie o czyn z art. 278 § 1 kk w zw. z art. 12 kk
po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie

w dniu 26 marca 2019 r.,

kasacji wniesionej przez Prokuratora Prokuratury Okręgowej w L. na niekorzyść
od wyroku Sądu Okręgowego w L.

z dnia 7 listopada 2017 r., sygn. akt IV Ka [...]

utrzymującego w mocy wyrok Sądu Rejonowego w G.

z dnia 22 sierpnia 2017 r., sygn. akt II K [...],

**uchyla zaskarżony wyrok oraz wyrok Sądu Rejonowego w G.
i sprawę przekazuje temu Sądowi do ponownego rozpoznania
w pierwszej instancji.**

UZASADNIENIE

M.W. został oskarżony o to, że w okresie od 17 listopada 2010 r. do 7 kwietnia 2014 r. w G. dokonał przywłaszczenia wypłaconych przez firmę ubezpieczeniową [...] Towarzystwo Ubezpieczeń S.A. w pięciu transzach pieniędzy w łącznej kwocie 111.644,16 zł, którymi nie miał uprawnienia rozporządzać bez zgody Sądu, działając tym samym na szkodę małoletniego A. W., tj. o czyn z art. 284 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k.

Sąd Rejonowy w G. wyrokiem z dnia 22 sierpnia 2017 r., sygn. akt II K [...], przyjmując że oskarżony M.W. w okresie od 17 listopada 2010 r. do 19 października 2015 r. w G., działając w krótkich odstępach czasu w wykonaniu z góry powziętego zamiaru, zabrał w celu przywłaszczenia pieniądze w kwocie 65.000 zł, działając na szkodę małoletniego syna A. W., który to czyn wypełnia znamiona określone w art. 278 § 1 k.k. w zw. z art. 12 k.k., umorzył postępowanie karne przeciwko oskarżonemu na podstawie art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k. w zw. z art. 414 § 1 k.p.k., z uwagi na brak wniosku o ściganie pochodzącego od osoby uprawnionej. W uzasadnieniu wyroku Sąd stwierdził m.in., wskazując na art. 284 § 4 k.k. i art. 278 § 4 k.k., że w sytuacji, gdy zarzucony oskarżonemu czyn miał być popełniony na szkodę osoby najbliższej, postępowania nie mogło być prowadzone bez złożenia przez pokrzywdzonego, w tym wypadku reprezentowanego przez kuratora, wniosku o ściganie, tymczasem „prokurator do momentu skierowania aktu oskarżenia nie dysponował takim wnioskiem”, a „Sąd nie mógł konwalidować tego braku na rozprawie głównej”.

Apelację od tego wyroku, zaskarżając go w całości na niekorzyść oskarżonego, wniósł prokurator. Zarzucił:

„Obrazę przepisów postępowania karnego:

- art. 12 § 1 k.p.k. poprzez przyjęcie, że brak wniosku o ściganie oskarżonego M. W. nie mógł być konwalidowany na etapie postępowania przed Sądem;
- art. 396a k.p.k. poprzez zaniechanie wezwania oskarżyciela publicznego do uzyskania zarządzenia sądu rodzinnego o wyznaczeniu kuratora do reprezentowania małoletniego pokrzywdzonego A.W. i odebranie od wyznaczonego kuratora oświadczenia w zakresie złożenia wniosku o ściganie oskarżonego

- co miało wpływ na treść orzeczenia poprzez bezzasadne umorzenie postępowania”.

Wskazując na powyższe, wniośł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

Sąd Okręgowy w L. wyrokiem z dnia 7 listopada 2017 r., sygn. akt IV Ka [...], utrzymał w mocy zaskarżony wyrok.

Kasację od prawomocnego wyroku Sądu odwoławczego wniośł Prokurator Okręgowy w L.. Zaskarżył wyrok w całości na niekorzyść oskarżonego M. W., zarzucając:

„I) rażące naruszenie przepisów prawa procesowego – art. 17 § 1 pkt 10 w zw. z art. 12 § 1 k.p.k. i art. 16 § 1 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez utrzymanie w mocy wyroku Sądu Rejonowego w G. z dnia 22.08.2017 roku, sygn. akt II K [...], umarzającego postępowanie z powodu braku wniosku o ściganie, pomimo niepodjęcia przez sąd działań mających na celu ustanowienie kuratora uprawnionego do reprezentowania praw małoletniego pokrzywdzonego A.W. w toku postępowania karnego przeciwko M. W. oskarżonemu o czyn z art. 284 § 1 k.k., a następnie niepouczenie go o prawie złożenia wniosku o ściganie, w następstwie czego pokrzywdzony poniósł ujemne konsekwencje związane z tym brakiem, pomimo że mógł być on konwalidowany w toku postępowania przed sądem,

II) rażące naruszenie przepisów prawa procesowego – art. 433 § 2 k.p.k. i art. 457 § 3 k.p.k., które miało istotny wpływ na treść orzeczenia poprzez nienależyte rozpoznanie zarzutów podniesionych w apelacji prokuratora, a w szczególności zarzutu dotyczącego możliwości konwalidowania w toku postępowania sądowego braku w postaci wniosku o ściganie oskarżonego i niewyjaśnieniu w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku motywów przyjęcia, iż ww. zarzuty były bezzasadne.”

Podnosząc te zarzuty, Autor kasacji wniośł o uchylenie zaskarżonego wyroku i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu w L. w postępowaniu odwoławczym.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasacja jest zasadna i jako taka podlegała uwzględnieniu, chociaż nie wydaje się racjonalne inicjowanie przez prokuratora z natury rzeczy długotrwałego postępowania kasacyjnego w sytuacji, gdy możliwe było postąpienie zgodnie z sugestią Sądu odwoławczego, który wskazał, że „oskarżyciel publiczny, po uzyskaniu wniosku o ściganie, może ponownie wystąpić z aktem oskarżenia przeciwko oskarżonemu M. W.”. Takie postąpienie oskarżyciela publicznego niewątpliwie prowadziło do szybszego wydania przez sąd merytorycznego rozstrzygnięcia, o ile wspomniany wniosek zostałby złożony. Przechodząc zaś do zarzutów skargi należy stwierdzić, że nie można podzielić poglądu prokuratora, iż Sąd odwoławczy rażąco naruszył przepisy prawa procesowego – art. 17 § 1 pkt 10 w zw. z art. 12 § 1 k.p.k. i art. 16 § 1 k.p.k. Wspomniany zarzut, niezależnie od jego zasadności, miałby rację bytu, zwłaszcza w zakresie naruszenia art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., gdyby to Sąd odwoławczy bezpodstawnie umorzył postępowanie. Tymczasem, jak wcześniej podano, orzeczenie umarzające postępowanie karne wobec M. W., z powołaniem wymienionego przepisu, wydał Sąd I instancji, wobec czego trzeba przyjąć, że pierwszy zarzut kasacji w istocie został skierowany przeciwko orzeczeniu tego Sądu, co – pomijając regulację z art. 521 k.p.k. – w kasacji nie jest dopuszczalne. Niezależnie od tego trzeba zauważyć, że w apelacji prokurator nie zarzucił naruszenia przez Sąd *meriti* art. 17 § 1 pkt 10 k.p.k., co było postąpieniem zasadnym, skoro rzeczywiście w dacie wyrokowania brak było pochodzącego od osoby uprawnionej wniosku o ściganie. Trudno też mówić o naruszeniu, tym bardziej rażącym, przez Sąd *ad quem* art. 12 § 1 k.p.k. i art. 16 § 1 k.p.k. w sytuacji, gdy było wiadomo, że kroki zmierzające do usunięcia zaistniałej nieprawidłowości zostały już podjęte. Wszak w apelacji zaznaczono, iż „w dniu 8.09.2017 r. Prokurator Rejonowy w G. złożył wniosek do Sądu Rejonowego w G. Wydziału Rodzinnego i Nieletnich o wyznaczenie kuratora dla małoletniego A. W.”. Chodziło przy tym o kuratora, który złożyłby oświadczenie co do ścigania oskarżonego za przestępstwo popełnione na szkodę małoletniego. Z uzasadnienia zaskarżonego wyroku wynika, że Sąd II instancji dostrzegł tę aktywność prokuratora, jednak zamiast sprawdzić jaki przyniosła ona efekt (w kasacji nadmieniono, dołączając kopię orzeczenia, że postanowieniem z dnia 20 września 2017 r. sąd rodzinny w uwzględnieniu wniosku prokuratora

ustanowił kuratora dla małoletniego pokrzywdzonego) i podjąć stosowne ku temu czynności, pamiętając, że wniosek o ściganie może być złożony na każdym etapie postępowania, o ile nie doszło do przedawnienia karalności danego przestępstwa (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2016 r., III KK 452/15, LEX nr 2043746 i powołane tam orzecznictwo), utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego, poprzestając na przytoczonej uwadze, iż oskarżyciel publiczny, po uzyskaniu wniosku o ściganie, może ponownie wystąpić z aktem oskarżenia. Inną kwestią jest trudny do wytłumaczenia brak aktywności uczestniczącego w rozprawie apelacyjnej prokuratora, który nie poinformował Sądu odwoławczego o wspomnianej decyzji sądu rodzinnego i nie wniósł o odroczenie rozprawy w celu wezwania kuratora i odebrania od niego stosownego oświadczenia.

Natomiast jako zasadny należało ocenić drugi zarzut kasacji, bowiem rzeczywiście Sąd Okręgowy rażąco naruszył wymienione w tym zarzucie przepisy postępowania. Lektura uzasadnienia zaskarżonego wyroku każe przy tym przyjąć, iż zarzut apelacji, wskazujący na błędność poglądu Sądu I instancji o niemożliwości konwalidowania w toku postępowania sądowego uchybienia polegającego na braku wniosku o ściganie, nie tyle został rozpoznany nienależycie, ile wcale nie został rozpoznany. Możliwość, że mogło to mieć istotny wpływ na treść orzeczenia rysuje się nader wyraźnie, skoro rozpoznanie zarzutu powinno doprowadzić Sąd *ad quem* do poglądu innego, niż przedstawił Sąd Rejonowy, mianowicie o możliwości odebrania od uprawnionej osoby wniosku o ściganie także na etapie postępowania sądowego, również w toku postępowania odwoławczego. W konsekwencji nie jest wykluczone, że nie doszłoby do utrzymania w mocy wyroku Sądu I instancji, skoro konsekwencją rozpoznania zarzutu powinno być wezwanie na rozprawę apelacyjną kuratora wyznaczonego do reprezentowania małoletniego i odebranie od niego oświadczenia, które mogłoby być pozytywne, co do ścigania oskarżonego.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok oraz, chociaż nie postulowano tego w kasacji, wyrok Sądu Rejonowego w G., uznając za celowe, by na forum tego Sądu wyznaczony kurator (pokrzywdzony osiągnie pełnoletność 19 maja 2020 r.) zajął stanowisko co do ścigania oskarżonego.